

SEE MORE JESUS · WANTTOSEEMORE.COM

Ko Hai 'a Sīsū? — Mo'ui 'Aki · Ngaahi Konga Tohi Tapu KJV mo e Fika 'a Strong

MOU'I 'AKI · 'A E FONONGA MO E 'OTUA — TOLOMAKI, 'EVE'EVA, LELE, KAKATO

Ko Hai 'a Sisu — Ha Fononga Fakalaka 'i he Tohi Tapu, mei he Senesi ki he Fakahā

LEA FAKAHU'OFA

Na'e 'eke 'e he ako 'uluaki 'ae fehu'i 'e taha. Ko e fehu'i ko ia, ko hai 'a Sīsū? Na'e tali 'e he Tohitapu 'ae fehu'i ko ia mei he 'uluaki tohi 'o e Tohitapu 'o a'u ki hono tohi faka'osi 'o e Tohitapu. 'Oku 'eke 'e he ako ko 'eni 'ae fehu'i hoko. Ko e fehu'i hoko, ko e hā 'ae fai 'e ha tokotaha ki he tali ko ia? 'Oku 'ikai tatau 'ae 'ilo fekau'aki mo Sīsū mo hono 'ilo'i 'o Sīsū. 'E lava ke ma'u 'e ha tokotaha 'ae ngaahi fakamo'oni kotoa fekau'aki mo ha tangata. 'E lava foki ke tu'unga pē 'ae tokotaha tatau ko ia 'i he ta'e-eve'eva mo e tangata ko ia. 'Oku fakamatala'i 'e he Tohitapu 'ae mo'ui mo e 'Otua ko ha 'eve'eva. 'Oku hā mai 'ae founa tatau 'i ha valevale. 'Oku totolo mu'a ia. Pea 'oku toki puke 'e ha tamai 'ae valevale 'i he nima 'o ne ako'i ia ke 'eve'eva. Pea 'eve'eva leva 'ae valevale. Pea 'oku tupu hake ia. Pea 'oku toki lele. Ko ha tokotaha 'oku lele lelei 'oku ne lele 'i ha fakatanga. 'Oku 'i ai ha laine faka'osi 'i ha fakatanga. 'Oku fua 'e he ako ko 'eni 'ae tali 'o e ako 'uluaki fakafou 'i he vahe 'e fā ko ia. 'Oku fakahā 'e he vahe 'uluaki 'ae founa 'oku mu'aki 'ilo'i ai 'e ha tokotaha 'a Sīsū. 'Oku fakahā 'e he vahe ua 'ae 'eve'eva faka'aho mo Sīsū. 'Oku fakahā 'e he vahe tolu 'ae fakatanga. 'I he fakatanga, 'oku fakahā 'e ha tokotaha 'ae huafa 'o Sīsū 'i he 'ao 'o e kakai kehe. 'Oku fakahā 'e he vahe fā 'ae laine faka'osi. 'Oku toe ha'u 'a Sīsū. 'Oku fekau 'e he Tohitapu ke le'o 'ae tokotaha lele taki taha. 'I he laine faka'osi, 'e mamata 'ae tokotaha lele ki he fofonga 'o Sīsū.

'ENI TOLU 'E FIU 'A 'ENI AKO 'O TALI:

Ko e founa fēfē 'oku 'uluaki 'ilo'i ai 'e ha taha pe ko hai 'a Sīsū?

2. 'Oku fēfē hono 'eve'eva 'ae tokotaha mo Sīsū 'i he 'aho taki taha?

3. Ko e hā 'oku tatali 'i he ngata'anga 'o e va'inga ma'a e tokotaha 'oku le'o ki 'a Sīsū?

I. TŌTOLO — KO E FOUNA 'OKU 'ULUAKI 'ILO'I AI 'E HA TAHA IA

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: 'Oku kamata 'a e 'alu kotoa pē 'i he mā'ulalo, he 'oku tolo 'a e pēpē kimu'a pea ne 'eva. 'Oku hoko mai 'ae ngaahi me'a mo'oni fekau'aki mo Sīsū mei he lau mo e fanongo, ka ko e 'ilo'i tofu pē 'oku hoko mai ko e me'a'ofa mei he Tamai. 'Oku fakahā 'e he ngaahi veesi 'i lalo 'ae ongo me'a fakatou'osi.)

A. KO E FEHU'I 'OKU TOTONU KE TALI 'E HE TAHA KOTOA PĒ — KO HAI 'OKU MOU PEHĒ KO AU?

Mātiu 16:13 ¶ Pea 'i he hoko 'a Sisu ki he potu 'o Sesalia 'i Filipai, na'e fehu'i ia ki he'ene kau ākonga, 'o pehē, "'Oku pehē 'e he kakai pe ko hai au ko e Foha 'oe tangata?" (14) Pea nau pehē, "'Oku lea 'ae ni'ihī, ko Sione ko e Papitaiso; ko e ni'ihī, ko 'Ilaisiā; mo e ni'ihī, ko Selemaia, pe ha taha 'oe kau palōfita.'" (15) Pea pehēange 'e ia kiate kinautolu, "Ka 'oku pehē 'ekimoutolu ko hai au?" (16) Pea lea 'a Saimone Pita, 'o pehēange, "Ko koe ko e Kalaisi, ko e 'Alo 'oe 'Otua mo'ui."

KO HAI 'OKU MOU PEHĒ KO AU? → KO KOE KO E KALAISI, KO E 'ALO 'O E 'OTUA MO'UI.

Mātiu 16:17 Pea lea 'a Sisu, 'o pehēange kiate ia, "Saimone Pāsiona, 'oku ke monū'ia: he na'e 'ikai fakahā ia kiate koe 'e he kakano mo e toto, ka ko 'eku Tamai 'oku 'i he langi. **[G601 apokalupto ■]**

NA'E 'IKAI FAKAHĀ IA KIATE KOE 'E HE KAKANO MO E TOTO → 'E KU TAMAI 'OKU 'I HEVANI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko hono ua 'oe fehu'i 'a Sīsū na'e fakafo'ituitui, "ko hai kimoutolu 'oku mou pehē ko au?" Ko e lea faka-Kalisi 'oku tu'u 'i mui 'i he lea "fakahā" ko e apokalupto (G601, ke to'o 'ae fakapulipuli), pea na'e to'o 'e he 'Otua tonu 'ae fakapulipuli ma'a Pita. 'E lava ke ako 'e ha tokotaha 'ae ngaahi me'a mo'oni mei he ni'ihī kehe, ka ko hono 'ilo'i tonu 'oku hoko mai ia mei he 'Otua.)

B. 'OKU 'IKAI HA TAHA 'E LAVA 'O HA'U, KA'E TOHO IA 'E HE TAMAI

Sione 6:44 'E 'ikai ha tangata 'e fa'a ha'u kiate au, 'o kapau 'e 'ikai tohoaki ia 'e he Tamai 'aia na'a ne fekau'i au: pea te u fokotu'u ia 'i he 'aho fakamui. (45) Kuo tohi 'i he kau palōfita, 'Pea 'e akonekina 'akinautolu kotoa pē 'i he 'Otua.' Ko ia ko e tangata kotoa pē kuo fanongo, pea kuo akonekina 'i he Tamai, 'oku ha'u ia kiate au.

'E 'IKAI HA TANGATA 'E FA'A HA'U KIATE AU, 'O KAPAU 'E 'IKAI TOHOAKI IA 'E HE TAMAI 'AIA NA'A NE FEKAU'I AU → KO IA KO E TANGATA KOTOA PĒ KUO FANONGO, PEA KUO AKONEKINA 'I HE TAMAI, 'OKU HA'U IA KIATE AU.

Loma 10:17 Ko ia, 'oku mei he fanongo 'ae tui, mo e fanongo mei he folofola 'ae 'Otua.

KO IA, 'OKU MEI HE FANONGO 'AE TUI + MO E FANONGO MEI HE FOLOFOLA 'AE 'OTUA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko e toho ko e ngāue ia 'a e 'Otua, pea ko e fanongo ko e kongā ia 'e lava 'e he tangata ke fai (Sione 6:44-45). 'Oku hoko mai 'a e tui 'i he fanongo ki he folofola 'a e 'Otua (Loma 10:17). 'Oku toho 'e he 'Otua 'a e kakai 'i he Tohi Tapu, ko ia 'oku 'ikai te ne li'aki 'a e Tohi Tapu.)

C. HA'U 'O MAMATA — KUO MAU FANONGO KIATE IA 'A KIMAUTOLU

Sione 1:45 Pea 'ilo 'e Filipe 'a Nātaniela, 'o ne pehē ki ai, "Kuo mau 'ilo ia na'e tohi ki ai 'a Mōsese 'i he fono, mo e kau palōfita, ko Sisu 'o Nāsaleti, ko e foha 'o Siosefa." (46) Pea lea 'a Nātaniela kiate ia, "'E tupu ha lelei mei Nāsaleti?" Pea pehē 'e Filipe kiate ia, "Ha'u 'o mamata."

KUO MAU 'ILO'I IA, 'A IA NA'E TOHI KIAI 'A MOSESE 'I HE LAO, MO E KAU PALŌFITA → HA'U KE SIO.

Sione 4:41 Pea tui 'ae tokolahi kehe ko e me'a 'i he'ene lea 'a'ana; (42) 'O nau pehē ki he fefine, "Ko eni 'oku mau tui, ka 'oku 'ikai 'i ho'o lea: he kuo mau fanongo 'ekimautolu, pea mau 'ilo ko e Kalaisi mo'oni eni, ko e Fakamo'ui 'o māmani."

KUO MAU FANONGO KIATE IA 'IA KIMAUTOLU PĒ + 'ILO'I KO E MO'ONI KO E KALAISI 'ENI, KO E FAKAMO'UI 'O MĀMANI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Na'e 'ikai fakakikihi 'a Filipe mo Nātaniela, he ko e fakaafe katoa ko e "ha'u 'o mamata." Ko e kakai 'o Samēlia na'a nau fanongo mu'a fekau'aki mo Sīsū mea ha fefine, ka na'a nau toki fanongo 'a Sīsū tonu pē. Ko hono fanongo pē ha lipooti fekau'aki mo Sīsū ko e kamata'anga pē ia, he kuo pau ke ha'u 'ae tokotaha kotoa pē 'o fanongo tonu ma'ana.)

D. KUMI 'I HE NGAHI TOHITAPU — 'OKU NAU FAKAMO'ONI KIATE AU

Sione 5:39 ¶ 'Oku mou kumi lahi 'i he ngaahi tohitapu koe'uhi 'oku mou 'amanaki ke ma'u ai 'ae mo'ui ta'engata: pea ko ia ia 'oku fakamo'oni kiate au.

KUMI KI HE NGAHI TOHITAPU → KO KINAUTOLU IA 'OKU FAKAMO'ONI 'O KAU KIATE AU.

Sione 20:30 ¶ Pea na'e fai mo'oni 'e Sisu mo e ngaahi faka'ilonga kehekehe 'i he 'ao 'o 'ene kau ākonga, 'aia kuo 'ikai tohi 'i he tohi ni: (31) Ka kuo tohi eni, koe'uhi ke mou tui ko e Kalaisi 'a Sisu, ko e 'Alo 'oe 'Otua; pea ke mou ma'u 'i ho'omou tui 'ae mo'ui 'i hono huafa.

KA KUO TOHI ENI, KOE'UHI KE MOU TUI KO E KALAISI 'A SISU → PEA KE MOU MA'U 'I HO'OMOU TUI 'AE MO'UI 'I HONO HUAFA.

1 Pita 2:2 Pea mou holi lahi, 'o hangē ko e fānau toki fā'ele'i, ki he hu'ahuhu ta'ekākā 'oe folofola, koe'uhi ke mou tupu ai:

HANGE HA FANAU FO'OU + HOLI KI HE HUU MĀ'OMĀ'ONI 'O E FOLOFOLA → KOE'UHI KE MOU LAHI AI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Na'e pehē 'e Sīsū ki he kakai ke nau kumi kiate ia 'i he ngaahi tohi tapu. Na'e tohi 'e Sione 'a 'ene Kōsipeli koe'uhi ke tui 'a e tokotaha lau, pea ke ma'u 'ae mo'ui 'i he huafa 'o Sīsū. 'Oku inu 'e ha pēpē fōfo'a 'ae huhu 'i he 'aho kotoa pē, pea 'oku totonu ke holi 'ae tui fo'ou ki he folofola 'i he founa tatau.)

E. KO 'ENI 'A E MO'UI TA'ENGATA — KE NAU 'ILO KOE

Sione 17:3 Pea ko eni 'ae mo'ui ta'engata, ko 'enau 'ilo koe ko e 'Otua mo'oni pe taha, mo Sisu Kalaisi, 'aia na'a ke fekau. **[G1097 ginoko ■]**

KO 'ENI 'A E MO'UI TA'ENGATA → KOE 'ILO' 'E KINAUTOLU KOE + SĪSŪ KALAISI, 'A IA KUO KE FEKAU' I MAI.

Selemaia 24:7 Pea te u foaki kiate kinautolu ha loto ke nau 'ilo'i au, koe'uhi ko au ko Sihova: pea te nau hoko ko hoku kakai, pea te u hoko ko honau 'Otua: he te nau tafoki kiate au 'aki honau loto kotoa.

[H3045 yada ■] [H3820 leb ■]

PEA TE U FOAKI KIATE KINAUTOLU HA LOTO KE NAU 'ILO' I AU → HE TE NAU TAFOKI KIATE AU 'AKI HONAU LOTO KOTOA.

Mātiu 11:27 “Kuo tuku 'ae me'a kotoa pē kiate au 'e he'eku Tamai: pea 'oku 'ikai 'ilo 'ae 'Alo 'e ha taha, ka ko e Tamai pe; pea 'oku 'ikai 'ilo 'ae Tamai 'e ha taha, ka ko e 'Alo pe, mo ia 'e fakahā ia ki ai 'e he 'Alo. 'OKU 'IKAI 'ILO 'E HA TAHA 'A E FOHA, KA KO E TAMAI + PEA MO IA 'OKU LOTO 'A E FOHA KE FAKAHĀ KIATE IA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: 'Oku fakamatala'i 'e Sīsū 'ae mo'ui ta'engata ko e 'ilo, kae 'ikai ko ha potu (Sione 17:3). Ko e lea faka-Kalisi ko ia ko e ginoko (G1097, ke 'ilo), ko hono 'ilo'i ha tokotaha, kae 'ikai ko hono manatu'i ha lisi. Na'e tala'ofa 'e he 'Otua 'ae 'ilo tatau pē 'i he Fuakava Motu'a, "ha loto ke nau 'ilo'i au," ko ia kole kiate ia ke ne foaki 'ae loto ko ia (Selemaia 24:7).)

II. 'EVA — 'EVA MO IA 'I HE 'AHO KI HE 'AHO

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Kuo tu'u 'a e pēpē 'i hono va'e, pea ko eni kuo hoko mai 'a e 'eve'eva. Sio'i ha fo'i lea 'e taha 'i he lolotonga kotoa 'o e vaha'a ni, ko e fo'i lea "mo." Ko e 'eve'eva 'oku 'ikai ko ha laka lōloa 'e taha ka ko e ngaahi laka iiki lahi, 'oku fai 'i he 'aho taki taha 'i he nofo fakataha mo Sisu.)

A. HANGĒ KO HO'OMOU MA'U IA, KE MOU A'EVA PEHĒ 'IATE IA

Kolose 2:6 Ko ia 'i ho'omou ma'u 'a Kalaisi Sisu ko e 'Eiki, ke mou 'a'eva 'iate ia:

KO IA 'I HO'OMOU MA'U 'A KALAISI SISU KO E 'EIKI → KE MOU 'A'EVA 'IATE IA.

'Amosi 3:3 'E fa'a 'a'eva ha toko ua, ka 'oku 'ikai te na fe'ofa'ofani pe? **[H3212 yalak ■]**

'E FA'A 'A'EVA HA TOKO UA, KA 'OKU 'IKAI TE NA FE'OFO'OFANI PE?

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: 'Oku fakahoko fakataha 'e Paula 'ae ma'u mo e 'eve'eva 'i ha fokotu'utu'u pē taha. 'Oku 'eke 'e 'Amosi 'ae fehu'i motu'a taha 'oku 'eve'eva 'i he Tohi Tapu, pe 'e lava ke 'eve'eva fakataha 'ae toko ua kapau 'oku 'ikai ke nau loto taha. Ko hono 'eve'eva mo Sīsū 'oku 'uhinga ki hono loto taha mo ia 'i he 'aho kotoa pē, 'i he laka taki taha.)

B. KOE'UHI KE NAU 'I AI MO IA

Ma'ake 3:14 Pea ne tu'utu'uni 'ae toko hongofulu ma toko ua, ke nau 'iate ia, pea koe'uhi ke ne fekau atu 'akinautolu ke malanga

NA'E FAKANOFU 'E IA 'A E TOKO HONGOFULU MA UA + KOE'UHI KE NAU 'I AI MO IA → KOE'UHI KE NE FEKAU' I KINAUTOLU KE 'ALU 'O MALANGA.

Kau ‘Aposetolo 4:13 ¶ Pea kuo nau mamata ki he ta‘emālu‘ia ‘a Pita mo Sione, mo nau ‘ilo ko e ongo tangata me‘avale, pea ta‘epoto, pea nau ofo; pea na‘a nau ‘ilo kiate kinaua, na‘a na ‘ia Sisu.

KO E KAKAI TA‘EAKO MO TA‘E‘ILO → NA‘A NAU ‘ILO‘I Kiate KINAUTOLU, KUO NAU ‘I AI MO SĪSŪ.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: Lau ‘ae fokotu‘utu‘u ‘oku ‘i loto ‘i he veesi ni, he ko hono ‘i ai mo Sisu ‘oku mu‘omu‘a ia ‘i hono ngāue ma‘a Sisu (Maake 3:14). ‘I he ngaahi ta‘u ki mui, ko e fakamatala pē na‘e ‘ilo ‘e he kaunga fakamaau ki he loto-to‘a ‘oe ongo tangata ta‘e-ako‘i ko ‘ena, ko e taimi na‘a na ‘i ai mo Sisu (Ngāue 4:13). Ko e taimi ‘oku fai mo Sisu ‘oku tuku ai ha fa‘ifa‘itaki ‘oku fa‘a sio ai ‘ae kakai kehe.)

C. TO‘O HOKU HA‘AMO Kiate KIMOUTOLU, MO AKO MEiate AU

Mātiu 11:28 ¶ “Ha‘u kiate au ‘akimoutolu kotoa pē ‘oku feinga mo māfasia, pea te u foaki ‘ae fiamālie kiate kimoutolu. **[G3129 manthano ■]** (29) To‘o ‘oku ha‘amonga kiate kimoutolu, pea mou ako ‘iate au; he ‘oku ou angavaivai mo angamalū: pea te mou ‘ilo ai ‘ae fiamālie ki homou laumālie. (30) He ‘oku faingofua pe ‘oku ha‘amonga, pea ‘oku ma‘ama‘a ‘oku kavenga.”

HA‘U Kiate AU + TO‘O HOKU HA‘AMO Kiate KIMOUTOLU, ‘O AKO MEiate AU → TE MOU MA‘U AI ‘A E MĀLŌLŌ KI HOMOU LAUMĀLIE.

Luke 10:38 ¶ Pea pehē, kuo nau fononga, pea ne hoko ki he potu kakai ‘e taha, pea ko e fefine ko Mā‘ata hono hingoa, ne ne ma‘u ia ki hono fale. (39) Pea na‘e ai ‘a hono tokoua na‘e ui ko Mele, na‘e nofo foki ia ‘i he va‘e ‘o Sisu, ‘o fanongo ki he‘ene lea.

NA‘E NOFO ‘A MELE ‘I HE VA‘E ‘O SĪSŪ + FANONGO KI HE‘ENE FOLOFOLA.

Luke 10:41 Pea tala ‘e Sisu, ‘o ne pehēange kiate ia, “Mā‘ata, Mā‘ata, ‘oku ke femou‘ekina mo fetokanga‘aki ‘i he ngaahi me‘a lahi: (42) ka ko e me‘a pe taha ‘oku ‘aonga: pea kuo fili ‘e Mele ‘ae me‘a lelei, ‘aia ‘e ‘ikai to‘o meiate ia.”

MĀTA, ‘OKU KE TOKANGA MO MAMAHI ‘I HE NGAahi ME‘A LAHI → KO E ME‘A ‘E TAHA PĒ ‘OKU FIEMA‘U + KUO FILI ‘E MELE ‘AE KONGA LELEI.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: ‘I he kuonga mu‘a, ko e ha‘amo ko e ‘akau va‘a na‘e fakahoko fakataha ‘ae manu ‘e ua ‘i honau kia ke na toho fakataha ‘ae kavenga ‘e taha, ve‘ekaha, mo e tu‘unga tokotaha. ‘Oku faka‘oange ‘e Sīsū ha kavenga fevahevahe‘aki, kae ‘ikai ko ha lisi ‘o e ngaahi fono ke fua tokotaha. Na‘e ngāue mo hoha ‘a Mata, ka na‘e fili ‘e Mele ‘ae me‘a pē taha ‘oku fiema‘u, ‘o nofo ‘i he va‘e ‘o Sīsū.)

D. ‘OKU FANONGO ‘Eku FANGA SIPI KI HOKU LE‘O — PEA ‘OKU NAU MUIMUI ‘Iate AU

Sione 10:27 ‘Oku fanongo ‘eku fanga sipi ki hoku le‘o, ‘o hangē ko ‘eku tala kiate kimoutolu: pea ‘oku ou ‘iloa ‘akinautolu, pea ‘oku nau muimui ‘iate au: **[G190 akoloutheo ■]** (28) Pea ‘oku ou foaki kiate kinautolu ‘ae mo‘ui ta‘engata; pea ‘e ‘ikai ‘aupito te nau ‘auha, pe ‘e ‘ikai ha taha te ne hamusi ‘akinautolu mei hoku nima.

‘OKU FANONGO ‘Eku FANGA SIPI KI HOKU LE‘O + ‘OKU NAU MUIMUI Kiate AU → ‘OKU OU FOAKI Kiate KINAUTOLU ‘A E MO‘UI TA‘ENGATA.

Sione 14:21 “Ko ia ‘oku ne ma‘u ‘eku ngaahi fekau, ‘o fai ki ai, ko ia ia ‘oku ‘ofa kiate au: pea ko ia ‘oku ‘ofa kiate au, ‘e ‘ofa ‘a ‘eku Tamai kiate ia, pea te u ‘ofa mo au kiate ia, pea te u fakahā au kiate ia.”

KO IA ‘OKU NE MA‘U ‘Eku NGAahi FEKAU, ‘O FAI KI AI, KO IA IA ‘OKU ‘OFA Kiate AU → PEA TE U ‘OFA MO AU Kiate IA, PEA TE U FAKAHĀ AU Kiate IA.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: ‘Oku fe‘unga fakatou‘osi ‘ae ‘ilo‘i, he ‘oku fanongo ‘ae fanga sipi ki he le‘o ‘o Sīsū, pea ‘oku ‘ilo ‘e Sīsū ‘ae fanga sipi (Sione 10:27). ‘Oku ne tala‘ofa “Te u fakahā au kiate ia,” pea ko hono ‘uhinga ‘o e fakahā ko hono fakahā mahino (Sione 14:21). Talangofua ki he me‘a ‘oku ke ‘ilo kimu‘a, pea ‘e fakahā ‘e Sīsū kiate koe ‘a e toe lahi ange.)

E. KO E FOLOFOLA ‘A KALAISI ‘Iate KIMOUTOLU — PEA MO KALAISI ‘Iate KIMOUTOLU

Kolose 3:16 Ke nofo‘ia ‘o lahi ‘aupito ‘akimoutolu ‘e he folofola ‘a Kalaisi ‘i he poto kotoa pē; pea mou feakonaki‘aki mo fetokoni‘aki ‘i he ngaahi saame, mo e lea mālīe, mo e ngaahi hiva fakalaumālīe, ‘o hiva mo e ‘ofa ‘i homou loto ki he ‘Eiki. **[G1774 enoikeo ■]** (17) Pea ‘ilonga ‘aia ‘oku mou fai ‘i he lea pe ‘i he ngāue, fai kotoa pē ‘i he huafa ‘oe ‘Eiki ko Sisu, ‘o fakafeta‘i ki he ‘Otua ko e Tamai ‘iate ia.

TUKU KE NOFO FIEFIA 'A E FOLOFOLA 'A KALAISI 'IATE KIMOUTOLU → FAI 'A E ME'A KOTOA PĒ 'I HE HUAFA 'O E 'EIKI KO SĪSŪ.

Kolose 1:27 'Akinautolu 'oku finangalo 'ae 'Otua ke fakahā ki ai 'ae koloa 'oe lelei lahi 'oe me'a fakalilolilo ni ki he kakai Senitaile: ko Kalaisi 'iate kimoutolu, ko e 'amanaki lelei ki he hakeaki'i:

KO E FAKALILOILO KO ENI = KO KALAISI 'IATE KIMOUTOLU, KO E 'AMANAKI 'O E LANGILANGI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko e fo'i lea "nofo'ia" ko e enoikeo (G1774, ke nofo 'i ha fale), ko e lea ki ha tokotaha nofo'anga, kae 'ikai ko ha 'āunofu. 'Oku totonu ke nofo'ia koe 'e he folofola 'a Kalaisi 'o hangē ha tokotaha nofo'anga, koe'uhi 'oku 'ikai lava ha 'a'ahi noa pē. Kolose 3:17 'oku ne 'ufi'ufi ai 'a e 'aho katoa, ko ia 'oku 'ikai ha houa 'e tu'u tu'unga mei he 'eve'eva.)

III. LELE 'I HE FE'AUHI — FAKAHĀ HONO HUAFA, FAKAVAIVAI 'O HANGĒ KO HA SŌTIA

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko eni kuo hoko 'ae 'eve'eva ko ha fekai, pea kuo hoko ha tali fakafo'ituitui ko ha tali fakahā. 'Oku ngāue'aki 'e he Tohitapu 'a e fakatātā 'e ua ki he vaha'a ni, ko ha tokotaha lele 'oku ne feinga ki he fakamālie, mo ha sōtia 'oku ne foaki katoa hono sino ki hono 'eikita. 'Oku totongi 'aki ha me'a 'e he ongo fakatātā fakatou'osi ni, pea 'oku ngata lelei fakatou'osi.)

A. FAKAHĀ IA 'I HE 'AO 'O E KAKAI

Mātiu 10:32 "Pea ko ia ia 'e fakahā au 'i he 'ao 'oe kakai, te u fakahā foki ia 'i he 'ao 'o 'eku Tamai 'oku 'i he langi. **[G3670 homologueo ■]** (33) Ka ko ia te ne li'aki au 'i he 'ao 'oe kakai, te u li'aki foki ia 'i he 'ao 'o 'eku Tamai 'oku 'i he langi.

PEA KO IA IA 'E FAKAHĀ AU 'I HE 'AO 'OE KAKAI → TE U FAKAHĀ FOKI IA 'I HE 'AO 'O 'E KU TAMAI 'OKU 'I HE LANGI.

FAKAKAUKAU KEHEKEHE, KAINGA TATAU — ko e tala'ofa 'e taha, na'e lea'aki 'i he Kōsipeli 'e ua

Luke 12:8 "Oku ou tala foki kiate kimoutolu, Ko ia ia te ne fakahā au 'i he 'ao 'oe kakai, 'e fakahā foki ia 'e he Foha 'oe tangata 'i he 'ao 'oe kau 'āngelo 'ae 'Otua.

KO IA IA TE NE FAKAHĀ AU 'I HE 'AO 'OE KAKAI → 'E FAKAHĀ FOKI IA 'E HE FOHA 'OE TANGATA 'I HE 'AO 'OE KAU 'ĀNGELO 'AE 'OTUA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko hono fakahā 'o Sisu, homologueo (G3670, ke lea tatau), 'oku 'uhinga ki he lea 'āsili ki he'ene me'a 'oku lea ki ai 'a e Tohitapu 'o kau kiate ia. 'Oku fakahā 'e Mātiu 'a e talia 'o e fakahā 'i he lea "'i he 'ao 'o 'eku Tamai 'a ia 'oku 'i he langi," pea 'oku fakahā 'e Luke 'a e fakahā tatau kuo talia "'i he 'ao 'o e kau 'āngelo 'a e 'Otua." Lea 'aki 'a e huafa 'o Sisu 'i he 'ao 'o e kakai 'i māmani, pea te ne lea 'aki ho huafa 'i he 'ao 'o langi.)

E. 'OKU 'IKAI TE MAU LAVA KE TA'OFI 'EMAU LEA

Kau 'Aposetolo 4:19 Ka na'e lea atu kiate kinautolu 'a Pita mo Sione, 'o pehē, "Mou fifili, pe 'oku lelei 'a fē 'i he 'ao 'oe 'Otua, 'a 'ema talangofua kiate kimoutolu, pē ki he 'Otua. (20) Koe'uhi 'oku 'ikai te ma fa'a ta'ofi 'ema lea'aki pe 'ae ngaahi me'a kuo ma mamata mo fanongo ai."

KOE'UHI 'OKU 'IKAI TE MA FA'A TA'OFI 'EMA LEA'AKI PE 'AE NGAHI ME'A KUO MA MAMATA MO FANONGO AI.

Kau 'Aposetolo 5:41 ¶ Pea na'a nau 'alu mei he 'ao 'oe kau fakamaau 'i he fiefia, koe'uhi kuo nau 'aonga ke kātaki 'ae fakamā koe'uhi ko hono huafa. (42) Pea na'e 'ikai tuku 'enau ako mo 'enau malanga'aki 'a Sisu Kalaisi, 'i he 'aho kotoa pē, 'i he falelotu lahi, pea mo e fale kotoa pē.

'I HE FIEFIA HE NAU LAU 'OKU NAU TAAU KE KĀTAKI 'AE MĀ KOE'UHI KO HONO HUAFA → NA'E 'IKAI TE NAU TUKU 'AE AKO'I MO E MALANGA'AKI 'O SĪSŪ KALAISI.

1 Pita 4:16 Ka 'oka tautea ha taha koe'uhi ko 'ene anga fakaKalisitiane, ke 'oua na'a mā ai ia; kae tuku mu'a 'ae fakaongoongoilei ki he 'Otua koe'uhi ko ia.

KAPAU 'OKU MAMAHI HA TAHA 'I HE'ENE HOKO KO HA KALISITIANE, 'OUA NA'A MĀ AI IA → KE NE FAKALĀNGILANGI 'A E 'OTUA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Na'e 'ikai lava 'e he kau 'aposetolo ke ta'ofi 'enau lea fekau'aki mo Sīsū, koe'uhi ko ha taha 'oku 'ikai lava ke ne nofo longo pē fekau'aki mo ha taha 'oku 'ilo mo'oni 'e he taha ko ia. Ko e 'ilo 'oku ne fakatupunga 'a e leā, ko ia 'oku fakatupunga 'e he vahefonua 'uluaki 'a e vahefonua ko enī. Ko e hinga "Kalisitiane" 'oku fua ai 'a e huafa 'o Kalaisi, ko ha 'uhinga ke fakalāngilangi 'i 'a e 'Otua, 'ikai ko ha kavenga ke fakafufū.)

C. FOAKI 'AKIMOUTOLU HANGE HA SOTIA — TUI 'A E MAHAFU 'O E MAAMA

Loma 12:1 Ko eni, 'e kāinga, 'oku ou kole ai kiate kimoutolu, ko e me'a 'i he ngaahi 'alo'ofa ongongofua 'ae 'Otua, ke mou 'atu homou sino ko e feilaulau mo'ui, mo mā'oni'oni, mo lelei ki he 'Otua, 'aia ko e ngāue 'oku taau mo kimoutolu ke fai. **[G3936 paristemi ■]**

FOAKI HOMOU SINO KO E FEILAULAU MO'UI + MĀ'ONI'ONI, PEA TALI 'E HE 'OTUA.

Loma 13:12 Kuo tei 'osi 'ae pō, 'oku ofi 'ae 'aho: ko ia ke tau li'aki 'ae ngaahi ngāue 'oe po'uli, pea tau 'ai 'ae mahafu 'oe maama. **[G3696 hoplon ■]** (13) Ke tau felaka'i 'o matamatalelei, 'o taau mo e 'aho; 'ikai 'i he katoanga kai mo e fa'a konā, pe 'i he fe'auaki mo e angafakalielia, pea 'ikai 'i he feke'ike'i mo e meheka. (14) Ka ke 'ai 'ekimoutolu 'ae 'Eiki ko Sisu Kalaisi, pea 'oua na'a tokonaki ma'ae ngaahi holi 'oe kakano.

LI'AKI 'A E NGAHI NGAUE 'A E FAKAPO'ULI + TUI 'A E MAHAFU 'O E MAAMA → MOU TUI KIATE KIMOUTOLU 'A E 'EIKI KO SISU KALAISI.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko e lea "fokotu'u" ko e paristemi (G3936, ke tu'u ofi, ke foaki), ko e lea ki ha tautea 'oku ne 'atu 'a hono sino kotoa ki he'ene 'eiki tau. 'Oku pehē 'e he veesi 12 ke 'ai 'a e mahafutau 'o e maama, pea 'oku pehē 'e he veesi 14 ke 'ai 'a e 'Eiki ko Sisu Kalaisi (Loma 13:12, Loma 13:14). Ko e mahafutau 'oku 'ikai ko ha me'a ka ko ha Tokotaha, ko ia 'oku 'ikai ngata pe 'i he tautea ke tau ma'a Sisu ka 'oku ne toe kofu'i ia.)

D. TULI ATU KI HE FAKAILONGA — LAHI ANGE 'I HE KAU IKUNA 'IA IA

Filipai 3:13 'E kāinga, 'oku 'ikai teu pehē kuo u lava'i: ka ko eni pe taha, 'oku ou fakangalo'i 'ae ngaahi me'a ki mui, kau mafao atu ki he ngaahi me'a ki mu'a (14) 'Oku ou mafao atu ki he faka'ilonga, ko e koloa 'oe ui mā'olunga 'ae 'Otua 'ia Kalaisi Sisu.

'OKU OU FAKANGALO'I 'AE NGAHI ME'A KI MUI → KO E KOLOA 'OE UI MĀ'OLUNGA 'AE 'OTUA 'IA KALAISI SISU.

Loma 8:35 Ko hai te ne fakamāvae 'akitautilu mei he 'ofa 'a Kalaisi? 'Ae mahaki, pe ko e mamahi, pe ko e fakatanga, pe ko e honge, pe ko e telefua, pe ko e tu'utāmaki, pe ko e heletā? (36) 'O hangē ko ia kuo tohi, "Koe'uhi ko koe 'oku tāmata'i 'akimautilu 'i he 'aho kotoa pē; pea lau 'akimautilu 'o hangē ko e fanga sipi ki he tāmata'i." (37) Ka 'i he ngaahi me'a ni kotoa pē 'oku tau ikuna pea mālohi lahi 'iate ia na'e 'ofa kiate kitautilu.

KO HAI TE NE FAKAMĀVAE 'AKITAUTILU MEI HE 'OFA 'A KALAISI? → KA 'I HE NGAHI ME'A NI KOTOA PĒ 'OKU TAU IKUNA PEA MĀLOHI LAHI 'IATE IA NA'E 'OFA KIATE KITAUTILU.

Fakahā 12:10 Pea ne u ongo'i 'ae le'o lahi 'i he langi, na'e pehē, "Ko eni kuo hoko mai 'ae fakamo'ui, mo e mālohi, mo e pule'anga 'o hotau 'Otua, mo e mālohi 'o hono Kalaisi: he kuo lī ki lalo 'ae fakakovi 'o hotau kāinga, 'aia na'a ne fakakovi'i 'akinautilu 'i he 'ao 'o hotau 'Otua 'i he 'aho mo e pō.

[G3141 marturia ■] (11) Pea na'a nau ikuna ia 'aki 'ae ta'ata'a 'oe Lami, mo e lea 'o 'enau fakamo'oni; pea na'e 'ikai te nau mamae ki he'enau mo'ui ka nau mate.

NAU IKUNA'I IA 'AKI 'A E TOTO 'O E LAMU + 'AKI 'A E LEA 'O 'ENAU FAKAMO'ONI.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: 'Oku fakangalo'i 'e Paula 'a e ngaahi me'a kuo hili pea 'oku ne fakahoko atu ki he mata 'e taha, "ko e uiui'i mā'olunga 'a e 'Otua 'ia Kalaisi Sisu" (Filipai 3:14). Ko e fekei 'o e akonaki ko 'eni ko e fekei ki ha Tokotaha, kae 'ikai ko ha faitu'u. Na'e iku'i 'e he kau ikuna 'i he ta'ata'a 'o Sisu, 'a ia 'oku ui ko e Lami 'a e 'Otua, pea 'i he lea 'o 'enau fakamo'oni, ko ia ko hono vahevahe 'o hono huafa 'oku ikuna ai 'a e tokotaha lele (Fakahā 12:11).)

IV. KO E LAINE FAKA'OSI — LE'OLE'O KIATE IA, PEA MAMATA KI HONO FOFONGA

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko e ngata'anga 'o e fe'auhi ni 'oku 'ikai ko ha 'ā ka ko ha fofonga. 'Oku fakahā mai 'e he Tohi Tapu 'a e mo'oni 'o e toe ha'u 'a Sisu, ka 'oku 'ikai te ne fakahā mai 'a e taimi totonu. 'Oku 'ikai 'ilo 'e ha taha 'a e 'aho, ko ia ko e fekau ke le'o 'oku ko e ngāue katoa ia.)

A. TE NE HĀ MAI 'I HONO TAIMI HONO UA

Hepelū 9:27 Pea hangē kuo pau ke mate 'o tu'o taha 'ae kakai, kae hili ia ko e fakamaau:

[G553 apekdechomai ■] (28) Pea pehē foki, kuo feilaulau 'aki 'a Kalaisi 'o liunga taha, ke ne fua 'ae

ngaahi hia ‘ae tokolahi; pea ‘e fakahā ia ko hono liunga ua, kiate kinautolu ‘oku ‘amanaki kiate ia, ki he fakamo‘ui, ka ‘e ‘ikai ke ‘ave ‘ae angahala.

NA'E FOAKI TU'O TAHA 'A KALAISI KE NE FUA 'AE ANGAHALA 'OE TOKOLAHĪ → PEA 'E TOE HĀ MAI IA KO HONO TU'O UA Kiate kinautolu 'oku nau tatali ki ai.

1 Tesalonaika 5:1 Ka ko e me‘a ‘i he ngaahi kuonga mo e ngaahi fa‘ahita‘u, ‘oku ‘ikai ‘aonga, ‘e kāinga, ke u tohi kiate kimoutolu. (2) He ‘oku mou ‘ilo fakapapau, ko e ‘aho ‘oe ‘Eiki ‘oku ha‘u ‘o hangē ko e kaiha‘a ‘i he po‘uli.

KO E 'AHO 'OE 'EIKI 'OKU HA'U 'O HANGĒ KO E KAIHA'A 'I HE PO'ULI.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: Ko e fo‘i lea Kalisi ‘oku fakahoko ‘aki ‘ae fo‘i lea "sio" ko e apekdechomai (G553, ke ‘amanaki kakato), ko ha tokotaha ‘oku fakatokanga ki mu‘a ‘i he ‘aho kotoa, kae ‘ikai ke sio hake pē ha taimi ‘e taha. ‘Oku toki tala ‘e Paula ki ha siasi katoa ko e ‘aho ‘oku hoko mai ‘o hangē ha kaiha‘a ‘i he po‘uli, ko ia ‘oku ‘ikai fiema‘u ha alenite ki he siasi. Ko e fakafokifā ‘oku ‘ikai ko ha ‘uhinga ki he manavahē ka ko e ‘uhinga ki he le‘o.)

B. LE'O — KO E FEKAU 'E TAHA NA'E FOAKI KI HE KAKAI KOTOA PĒ

Mātiu 24:42 ¶ “Ko ia le‘o: he ‘oku ‘ikai te mou ‘ilo ‘ae feitu‘ula‘ā ko ia ‘e ha‘u ai homou ‘Eiki.

[G1127 gregoreo ■]

¶ **“KO IA LE'O + HE 'OKU 'IKAI TE MOU 'ILO 'AE FEITU'ULA'Ā KO IA 'E HA'U AI HOMOU 'EIKI.**

FAKAKAUKAU KEHEKEHE, KAINGA TATAU — ko e fekau tatau, ‘i he Kōsipeli ‘e ua

Ma‘ake 13:33 Mou vakai, le‘o pea lotu: he ‘oku ‘ikai te mou ‘ilo pe hoko ‘afē ‘ae ‘aho ko ia.

[G69 agrupneo ■]

MOU VAKAI, LE'O PEA LOTU + HE 'OKU 'IKAI TE MOU 'ILO PE HOKO 'AFĒ 'AE 'AHO KO IA.

Ma‘ake 13:37 Pea ko ia ‘oku ou tala kiate kimoutolu, ‘oku ou tala ki he kakai kotoa pē, Le‘o.”

PEA KO IA 'OKU OU TALA Kiate kimoutolu, 'OKU OU TALA KI HE KAKAI KOTOA PĒ, LE'O.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: ‘oku lēkooti ‘e Matiu ‘a e gregoreo (G1127, ke tu‘u (ā), pea ‘oku lēkooti ‘e Maake ‘a e agrupneo (G69, ke ta‘emohe), fakataha mo e ngaahi lea tănaki "mo lotu." ‘Oku fakamatala‘i fakataha ‘e he ongo lea ni ha tamaio‘eiki ‘e taha ‘oku ne fofola hono mata mo ne kei lea ma‘u pē ki he‘ene ‘eiki. ‘Oku pehē ‘e Sīsū ‘oku kau ‘ae fekau ni ki he kakai kotoa pē, ko ia ko e vakai ko e tu‘unga tu‘u ia ‘o e kau tui kotoa pē (Maake 13:37).)

1 Tesalonaika 5:5 Ko e fānau ‘ae maama ‘akimoutolu kotoa pē, mo e fānau ‘ae ‘aho: ‘oku ‘ikai ‘oe pō ‘akitautolu, pe ‘oe po‘uli. (6) Ko ia ke ‘oua na‘a mohe ‘akitautolu, ‘o hangē ko e ni‘ihi; ka tau le‘o pea tau fakapotopoto.

KO KIMOUTOLU KOTOA KO E FĀNAU 'O E MAAMA → 'OUA TE TAU MOHE + KAE TAU LE'O MO FAKAPOTOPOTO.

C. MONŪ'IA 'A E KAU TAMAIO'EIKI KO IA, 'OKU 'ILO 'OKU NAU LE'O

Luke 12:35 “Tuku ke nono‘o pe homou no‘otanga vala, pea ulo ho‘omou ngaahi maama. (36) Pea ke tatau ‘akimoutolu mo e kau tangata ‘oku tatali ki he liliu mai ‘a honau ‘eiki mei he ta‘ane; koe‘uhi ka ha‘u ia ‘o tukituki, ke nau to‘o leva kiate ia. (37) ‘Oku monū‘ia ‘ae kau tamaio‘eiki ko ia, ‘oka ha‘u ‘ae ‘eiki pea ne ‘ilo ‘oku nau le‘o: ko e mo‘oni ‘oku ou tala kiate kimoutolu, te ne nono‘o ia, ‘o pule ke nau nofo hifo ki he kai, pea ha‘u ia ‘o tauhi ‘akinautolu.

TUKU KE NONO'O HOMOU NGAahi no'OTANGA KOFU, MO E VELA HO'OMOU NGAahi MAAMA → 'OKU MONŪ'IA 'AE KAU TAMAIO'EIKI KO IA, 'AIA 'OKA HA'U 'AE 'EIKI 'E 'ILO'I Kinautolu 'oku nau le'O.

Fakahā 3:11 Vakai, ‘oku ou ha‘u fakavave: kuku ke ma‘u ‘aia ‘oku ke ma‘u, ke ‘oua na‘a fa‘ao ho pale ‘e ha taha kehe. **[G5035 tachu ■]**

VAKAI, 'OKU OU HA'U FAKAVAVE → KUKU KE MA'U 'AIA 'OKU KE MA'U, KE 'OUA NA'A FA'AO HO PALE 'E HA TAHA KEHE.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakatautaha: ‘I he ngaahi kuonga mu‘a, na‘e no‘o ‘e ha tokotaha ‘a hono kofu tōtōlofa ‘aki ha no‘o ki mu‘a ‘i hano fai ha ngāue faingata‘a, ko ia ko ha kofu kuo no‘o mo ha maama vela ‘oku ‘uhinga ki ha fale kuo mateuteu mo tō. Pea ‘oku toe tănaki ‘e Sīsū ha ngata‘anga ‘e ‘ikai fakakaukau ke ngaohi ‘e ha taha, he ‘oku no‘o ‘e he ‘eiki foki ‘a hono kofu ‘o‘ona, ‘o fakanofu ‘ae kau tamaio‘eiki na‘e le‘o ‘i he keinanga‘anga, pea tauhi ia kinautolu ‘aki hono nima ‘o‘ona. ‘Oku tatali ‘ae tamaio‘eiki ‘oku le‘o ki ha kai efiafi, ‘o ‘ikai ‘i he manavahē.)

D. KO SĪSŪ KALAISI 'OKU TATAU PĒ — 'ANEAFI, MO E 'AHO NI, PEA TA'ENGATA

Hepelū 13:8 Ko Sisu Kalaisi 'oku tatau 'i he 'aneafi, mo e 'aho ni, pea ta'engata.

KO SISU KALAISI 'OKU TATAU 'I HE 'ANEAFI, MO E 'AHO NI, PEA TA'ENGATA.

Fakahā 1:8 'Oku pehē 'e he 'Eiki, "Ko au ko e 'Alifa mo e 'Omeka, ko e kamata'anga mo e ngata'anga, 'aia 'oku 'i ai, pea na'e 'i ai, pea ko ia ia 'e 'i ai, ko e Māfima'fi."

'OKU PEHĒ 'E HE 'EIKI + 'AIA 'OKU 'I AI, PEA NA'E 'I AI, PEA KO IA IA 'E 'I AI, KO E MĀFIMAFI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: 'Oku 'ikai hiki 'ae laine faka'osi, he 'oku tatau pē 'a Sīsū Kalaisi 'i he ngaahi tafa'aki 'e tolu 'o e taimi (Hepelu 13:8). Ko e 'Alifa mo e 'Omeka ko e mata'itohi 'uluaki mo e mata'itohi faka'osi ia 'i he alifabeti faka-Kalisi, ko ia 'oku tu'u ai 'a Sīsū 'i hono ongo mata 'o e talanoa kotoa. Ko e mata 'i he laine faka'osi 'e 'ikai ko ha mata 'o ha muli.)

E. FE'ITAENGA — 'ILO'I 'O HANGĒ KO 'ENE 'ILO'I AU

Saame 17:15 Ka ko au, te u mamata ki ho fofonga 'i he mā'oni'oni: te u fiamālie au, 'o kau ka 'ā hake, 'i ho tatau. **[H8544 temunah ■] [H2372 chazah ■]**

TE U MAMATA KI HO FOFONGA 'I HE MĀ'ONI'ONI → TE U FIEMĀLIE AU, 'O KAU KA 'Ā HAKE, 'I HO TATAU.

1 Sione 3:2 'E kāinga 'ofeina, ko eni ko e fānau 'ae 'Otua 'akitautolu, pea 'oku te'eki ai hā mai pe te tau hoko ko e hā: ka 'oku tau 'ilo, 'oka hā mai ia, te tau tatau pe mo ia; he te tau mamata totonu kiate ia.

[G3700 optanomai ■] (3) Pea ko ia kotoa pē 'oku ne ma'u 'ae 'amanaki lelei ni 'iate ia, 'oku ne fakama'a ia, 'o hangē ko e ma'a 'a'ana.

'I HE'ENE HĀ MAI, TE TAU HOKO 'O HANGĒ KO IA + TE TAU MAMATA KIATE IA 'O HANGĒ KO IA 'OKU 'I AI → KO E TANGATA KOTOA PE 'OKU MA'U 'A E 'AMANAKI NI 'IATE IA 'OKU NE FAKAMA'A IA.

1 Kolinitō 13:12 He ko eni, 'oku tau faka'asi'asi 'i he sio'ata fakapo'upo'uli; ka 'e 'i ai 'ae mata ki he mata: 'oku ou 'ilo fakakonga eni; ka te u 'ilo ai, 'io, 'o hangē ko hono 'ilo'i au.

'OKU TAU MAMATA HE TAIMI NI 'I HE SIO'ATA, 'O FAKAPO'ULI PE + KA TE TAU FE'OFO'OFANI MATA KI MATA → PEA TE U 'ILO 'O HANGĒ KO HONO 'ILO AU.

Fakahā 22:3 Pea 'e 'ikai kei ai ha mala'ia: he ko e 'afio'anga 'oe 'Otua mo e Lami 'e tu'u 'i ai; pea 'e tauhi ia 'e he'ene kau tamaio'eiki: (4) Pea te nau mamata ki hono fofonga pea 'e 'i honau fo'i la'e 'a hono huafa.

'E TAUHI 'E HONO KAU SEVANITI KIATE IA → TE NAU MAMATA KI HONO FOFONGA + 'E 'I HONAU LAE 'A HONO HINGOA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko e potu eni kuo hoko ai 'ae 'eve'eva katoa, he te tau hangē ko Sīsū 'i he'etau mamata kiate ia 'o hangē ko ia ia (1 Sione 3:2). Ko e tokotaha 'oku ne fua 'a e 'amanaki lelei ni 'oku ne fakama'a ia 'i he lolotonga ni, koe'uhi 'oku ne 'amanekina ke fetaulaki mo Sīsū. Ko e 'ilo'i na'e kamata ko ha totolo 'oku ngata 'i he fetaulaki fofonga ki fofonga (1 Kolinito 13:12).)

GUTU 'O E TOKOUA

Siope 19:25 He 'oku ou 'ilo 'oku mo'ui 'a hoku Huhu'i, pea 'e tu'u ia 'i māmani 'i he 'aho fakamui.

[H1350 gaal ■] (26) Pea ka 'osi hoku kili pea maumau hoku sino, ka te u mamata 'i hoku kakano ki he 'Otua: (27) 'Aia te u mamata ki ai ma'aku, pea 'e vakai ki ai 'a hoku mata, pea 'ikai ha taha kehe; "Neongo 'ae 'auha 'a hoku ngaahi kupu'i sino 'iate au.

HE 'OKU OU 'ILO 'OKU MO'UI 'A HOKU HUHUI' → KA TE U MAMATA 'I HOKU KAKANO KI HE 'OTUA + PEA 'E VAKAI KI AI 'A HOKU MATA, PEA 'IKAI HA TAHA KEHE.

Saame 17:15 Ka ko au, te u mamata ki ho fofonga 'i he mā'oni'oni: te u fiamālie au, 'o kau ka 'ā hake, 'i ho tatau.

TE U SIO KI HO FOFONGA + TE U FIEMĀLIE, 'OKA U 'Ā HAKE.

1 Sione 3:2 'E kāinga 'ofeina, ko eni ko e fānau 'ae 'Otua 'akitautolu, pea 'oku te'eki ai hā mai pe te tau hoko ko e hā: ka 'oku tau 'ilo, 'oka hā mai ia, te tau tatau pe mo ia; he te tau mamata totonu kiate ia.

'OKA HĀ MAI IA → TE TAU MAMATA KIATE IA 'O HANGĒ KO IA.

2 Kolinitō 13:1 Ko hono liunga tolu eni ‘o ‘eku ‘alu atu kiate kimoutolu. “I he ngutu ‘oe fakamo‘oni ‘e toko ua pe toko tolu ‘e fakamo‘oni ‘ae lea kotoa pē.”

I HE NGUTU ‘OE FAKAMO‘ONI ‘E TOKO UA PE TOKO TOLU ‘E FAKAMO‘ONI ‘AE LEA KOTOA PĒ.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakatautaha: ‘Oku tu‘u ha kau fakamo‘oni ‘e toko tolu ‘i he ngata‘anga ‘o e ‘eve‘eva ni, he na‘e pehē ‘e Siope, mo Tēvita, mo Sione fakatou‘osi te nau mamata ki he ‘Otua. Na‘e mo‘ui ‘a e kau tangata toko tolu ni ‘i he kuonga kehekehe ‘e tolu ‘o māmani, ka ‘oku nau ‘omi ha fakamo‘oni ‘e taha. ‘Oku pehē ‘e he Tohi Tapu “ ‘i he fofonga ‘o e ongo pe tokolahi fakamo‘oni ‘e fokotu‘uma‘u ai ‘ae lea kotoa pe,” ko ia ‘oku ngata ‘ae ‘eve‘eva mo e ‘Otua ‘i he mamata ki he ‘Otua (2 Kolinito 13:1).)

'AE MALU MO HONO FAKAHOKO

Fakakaukau ki ha 'ata 'oku tokoto 'i he kelekele. 'Oku ke lava 'o sio ki he fōtunga 'o e 'atá. Ko e fōtunga pē 'e 'ikai ne fakahā mai kiate koe ko e hā 'oku fakatupunga 'a e 'atá. 'Oku kei fakalilolilo 'a e 'atá kae'oua ke fakahā mai 'e he maama mo'oni 'a e me'a totonu ko ia. Pea 'oku ke toki sio kimu'a ki he 'atá. 'Oku ke sio ai na'e fua 'e he 'atá 'a e fōtunga 'o e me'a ko ia mei mu'a. Ko e ngaahi ta'unga 'o e Fuakava Motu'á ko e ngaahi 'ata ia 'oku hangē ko ia. Ko e ngaahi 'ata mo'oni ia, na'e fakafōtunga mo'oni 'e ha sino mo'oni. 'Oku ui 'e he Tohi Tapu 'a e ngaahi ta'ungá ko e "'ata 'o e ngaahi me'a ke hoko mai" (Kolose 2:17). 'Oku pehē 'i he fo'i veesi tatau, "ka ko e sino 'o Kalaisí." Ko e 'ata "'oku 'ikai ko e fōtunga tofu'a" (Hepelu 10:1). Na'e 'ikai lava 'e ha taha 'o lau 'a e mo'oni kotoa mei he 'ata tokotaha pē. 'Oku 'ikai te tau langa ha akonaki 'i ha 'ata tokotaha pē. 'Oku tau ui pē ha me'a ko ha 'ata 'i he taimi kuo fakahā mai 'e he maama 'o e Fuakava Fo'ou 'a e sino 'oku kau ki ai 'a e 'atá. 'I he kongá ko ení, 'oku hingoa'ia hangatonu 'e he maama 'o e Fuakava Fo'ou 'a e sino ko ia.

Shadow ‘Ekisotosi 13:21 Pea na‘e hā‘ele ‘o mu‘omu‘a ‘iate kinautolu ‘a Sihova ‘i he pou ‘ao ‘i he ‘aho, ke tataki ‘akinautolu ‘i he hala: pea mo e pou afi ‘i he po‘uli, ke fakamaama kiate kinautolu; ke nau ‘alu ‘aho, mo ‘alu ‘i he po‘uli: **[H5982 ammud ■]** (22) Na‘e ‘ikai te ne hiki ‘o ‘ave ‘ae pou ‘ao ‘i he ‘aho, pe ko e pou afi ‘i he po‘uli mei he ‘ao ‘oe kakai.

NA'E MU'OMU'A 'A SIHOVA 'IATE KINAUTOLU 'I HE 'AHO 'I HA POU 'AO → NA'E 'IKAI TE NE TO'O 'AE POU MEI HE 'AO 'OE KAKAI.

Fulfillment Sione 8:12 ¶ Pea toe lea ai ‘a Sisu kiate kinautolu, ‘o pehē, “Ko au ko e maama ‘o māmani: ko ia ‘oku muimui ‘iate au, ‘e ‘ikai ‘alu ia ‘i he po‘uli, ka ‘e ‘iate ia ‘ae maama ‘oe mo‘ui.”

KO AU KO E MAAMA 'O MĀMANI → KO IA 'OKU MUIMUI 'IATE AU, 'E 'IKAI TE NE 'ALU 'I HE PO'ULI, KA TE NE MA'U 'AE MAAMA 'O E MO'UI.

Fulfillment 1 Kolinitō 10:1 Ka ‘oku ‘ikai ko hoku loto ‘e kāinga, ke mou ta‘e‘ilo, na‘e ‘i he malumalu ‘oe ‘ao ‘a ‘etau ngaahi tamai kotoa pē, pea na‘a nau ‘alu atu kotoa pē ‘i he tahi; (2) Pea na‘e papitaiso kotoa pē ia Mōsese ‘i he ‘ao pea ‘i he tahi; (3) Pea na‘a nau kai kotoa pē ‘i he me‘akai fakalaumālie pe taha; (4) Pea na‘a nau inu kotoa pē ‘i he inu fakalaumālie pe taha: he na‘a nau inu mei he Maka fakalaumālie ko ia ‘aia na‘e muimui ‘iate kinautolu: pea ko e Maka ko ia ko Kalaisi.

NA'E 'I LALO 'AE 'AO 'A 'ETAU NGA'HI TAMAI KOTOA PĒ → NA'A NAU INU MEI HE MAKI FAKALAUMĀLIE NA'E MUIMUI 'IATE KINAUTOLU + KO E MAKI KO IA KO KALAI.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: na‘e ‘eve‘eva ‘a ‘Isileli ‘i he ta‘u ‘e fāngofulu ‘i mui ‘i he pou ‘ao mo e afi, pea ko e ‘eve‘eva kotoa ko ia ko e ‘ata pe ia ‘i he kelekele. ‘Oku faka‘ā ‘e he Fuakava Fo‘ou ‘a e maama, he ‘oku pehē ‘e Sīsū “Ko au ko e maama ‘o māmani,” pea ‘oku tohi ‘e Paula “pea ko e Maka ko Kalaisi ia” (Sione 8:12, 1 Kolinito 10:4). Ko e ‘eve‘eva mo Sīsū ‘i he ‘aho taki taha ko e ‘eve‘eva motu‘a taha ia ‘i he Tohi Tapu.)

PĀ FAKA‘OSI

Sione 14:2 ‘I he fale ‘o ‘eku Tamai ‘oku ai ‘ae ngaahi nofo‘anga ‘oku lahi: ka ne ‘ikai, pehē kuo u tala ia kiate kimoutolu. ‘Oku ou ‘alu ke teuteu ha potu mo‘omoutolu. (3) Pea kapau teu ‘alu, ‘o teuteu ha potu

mo'omoutolu, te u toe ha'u, 'o ma'u 'akimoutolu kiate au; koe'uhi ko e potu te u 'i ai, te mou 'i ai foki.
'OKU OU 'ALU KE TEUTEU'I HA POTU MA'AMOUTOLU → TE U TOE HA'U, 'O MA'U 'AKIMOUTOLU Kiate AU + KO E POTU 'OKU OU 'I AI, KE MOU 'I AI FOKI MO KIMOUTOLU.

Fakahā 22:20 Ko ia 'oku ne fakahā 'ae ngaahi me'a ni; 'oku pehē 'e ia, "Ko e mo'oni 'oku ou ha'u vave;"
'Emeni. 'Io, ke pehē, 'Eiki Sisu, ke ke hā'ele mai.

KO E MO'ONI, 'OKU OU HA'U VAVE → 'IO, KE PEHĒ, HA'U, 'EIKI SĪSŪ.

(Ko 'eku ngaahi fakakaupau fakatautaha: Ko eni, tākaki 'a e hala kotoa ki 'api, he 'oku tohoaki'i 'e he Tamai 'a e tokotaha 'oku totolo, 'oku nofoma'u 'ae tokotaha 'oku 'eve'eva mo Sīsū 'i he 'aho taki taha, 'oku fakahā 'e he tokotaha 'oku lele hono huafa, pea 'oku tauhi 'e he tokotaha 'oku le'o ke vela ma'u pē 'ene maama. Na'e 'ikai ngata 'a Sīsū 'i hono tala'ofa ha potu, he na'a ne tala'ofa 'a ia 'a'ana, 'o pehē "Te u toe ha'u, 'o 'ave 'akimoutolu kiate au" (Sione 14:3). Fai atu ho'o 'eve'eva, he 'oku ke 'eve'eva atu kia Sīsū, pea 'oku ne ha'u mai ki 'iate koe.)

SIVI AKO

1. Matiu 16:16 — Pea na'e tali 'e Saimone Pita, 'o pehē, Ko koe ko e Kalaisi:

- a) ko e Tu'i 'o 'Isileli
- b) ko e 'Alo 'o e 'Otua mo'ui
- c) ko e Foha 'o Tevita

2. Sione 10:27 — Ko 'eku fanga sipi 'oku nau fanongo ki hoku le'o, pea 'oku ou 'ilo'i 'akinautolu:

- a) pea 'oku nau muimui kiate au
- b) pea 'oku ou foaki 'eku mo'ui koe'uhi ko e fanga sipi
- c) pea 'e 'ikai 'aupito te nau 'auha

3. Mātiu 11:29 — To'o 'a hoku ha'amo kiate kimoutolu, pea ako meiate au; he 'oku ou angavaivai mo loto mā'ulalo:

- a) pea te u fakafiemālie'i kimoutolu
- b) he 'oku māmā 'eku ha'amo, pea māmā 'eku kavenga
- c) pea te mou 'ilo 'ae mālōlō ki homou laumālie

4. Fakahā 12:11 — Pea na'a nau ikuna'i ia 'i he toto 'oe Lami:

- a) 'i he folofola 'o hono mafimafi
- b) pea 'i he lea 'o 'enau fakamo'oni
- c) 'i he toto 'o hono kolosi

5. 1 Sione 3:2 — ka 'oku tau 'ilo, 'o ka hā mai ia, te tau hoa mo ia:

- a) pea 'e mamata 'ae mata kotoa pē kiate ia
- b) he te nau mamata ki he 'Otua
- c) he te tau mamata kiate ia 'o hangē ko ia pē

6. Hepelu 13:8 — Ko Sīsū Kalaisi 'oku tatau pē ia 'aneafi, mo e 'aho ni:

- a) pea ki he ta'engata
- b) pea 'e 'ikai faka'osi ho ngaahi ta'u
- c) ta'engata pea ta'engata

7. Mātiu 24:42 — Ko ia mou le'o: he 'oku 'ikai te mou 'ilo:

- a) 'oku 'ikai 'ilo'i 'ae 'aho pe ko e houa
- b) ko e houa 'e ha'u ai ho 'Eiki
- c) 'i he taimi 'oku hoko ai

KII TALII: 1-b, 2-a, 3-c, 4-b, 5-c, 6-a, 7-b

'E LAHI HONO VAHEVAHE 'O E AKO KO 'ENI

→ KO E FOUNGA 'OKU 'OMI AI 'E HE 'ATA 'AE MAAMA: NA'E MU'OMU'A 'E SIHOVA 'IA 'ISILELI 'I HA POU 'AO MO E AFI, PEA NA'E 'IKAI 'AUPITO MAVAHE 'AE POU MEI HE KAKAI ('EKISOTO 13:21-22). 'OKU PEHĒ 'E SĪSŪ "KO AU KO E MAAMA 'O MĀMANI" (SIONE 8:12). 'OKU PEHĒ 'E PAULA NA'E INU 'E HE NGAAHI TAMAI MEI HA MAKĀ FAKALAUMĀLIE, "PEA KO E MAKĀ KO IA KO KALAISI IA" (1 KOLINITŌ 10:4).

→ KO HONO FAKAMATALA'I 'E HE FUAKAVA FO'OU: 'OKU 'EKE 'E 'AMOSI, "'E LAVA KE 'ALU FAKATAHA 'AE TOKO UA, KAE 'IKAI TE NA LOTO TAHA?" ('AMOSI 3:3). 'OKU TALĪ 'E HE FUAKAVA FO'OU 'AKI HA FEKAU MO HA TALA'OFA. "KO IA MOU 'A'EVA 'IATE IA" (KOLOSE 2:6). "KO KALAISI 'IATE KIMOUTOLU, KO E 'AMANAKI LELEI 'OE NĀUNAU" (KOLOSE 1:27).

→ KO HONO MAHU'INGA 'OE NGAAHI LEA: KO E LEA FAKA-PILITĀNIA 'E TAHA "WATCH" 'OKU TU'U IA 'I 'OLUNGA 'I HE ONGO LEA FAKA-KALISI 'E UA. 'OKU NGĀUE'AKI 'E MĀTIU 24:42 'AE LEA GREGOREO (G1127, KE TU'UMA'U 'O 'Ā). 'OKU NGĀUE'AKI 'E MAAKE 13:33 'AE LEA AGRUPNEO (G69, KE 'IKAI MOHE), PEA TĀNAKI 'E MAAKE 'AE "PEA LOTU." KO E FEKAU PĒ TAHA 'OKU NE KĀPUI 'AE MATA MO E LOTU FAKATAHA.

→ KO HONO NGĀUE'AKI ENI KIATE KOE: NA'E 'ILO 'E HE KAU FAKAMAAU'ANGA 'A PITA MO SIONE "KUO NA NOFO MO SISU" (NGĀUE 4:13). 'OKU TUKU 'E HE TAIMI MO SISU HA FAKAILA. 'E LAVA 'E HE KAKAI 'OKU TAKATAKAI 'IATE KOE KE SIO KI HE FAKAILA KO IA.

→ KO HONO 'UHINGA KI HE TA'ENGATA: "HE KO ENI 'OKU OU 'ILO 'I HE KONGA PĒ; KA 'E HOKO 'O PEHĒ TE U 'ILO 'O HANGĒ KO 'E KU 'ILO'I FOKI" (1 KOLINITO 13:12). KO E 'ILO'I 'OKU KAMATA 'I HE MO'UI KO ENI 'OKU 'IKAI MOLE IA 'I HE MATE. 'OKU A'U KI HONO FAKA'OSI 'I HE FOFONGA 'O SĪSŪ (FAKAHĀ 22:4).

→ HALA TAFATAHA: 'OKU FAKAHĀ 'I HE LUKE 12:37 'AE 'EIKI 'OKU FOKI MAI 'O FAKANOFU 'AE KAU SEVANITI NA'E LE'O 'I HE KEINANGA'ANGA, PEA 'OKU TAUHI 'E HE 'EIKI 'AE KAU SEVANITI 'E IA TONU. 'OKU PEHĒ 'E SISU, "'OKU OU 'IATE KIMOUTOLU 'O HANGĒ KO IA 'OKU NE TAUHI" (LUKE 22:27). 'OKU TALA'OFA 'E SISU, "TE U KAI FAKATAHA MO IA, MO IA MO AU" (FAKAHĀ 3:20). KO E 'EIKITAU 'OKU TAUHI 'A HONO KAU SEVANITI 'O'ONA 'OKU TOTONU KE NE MA'U HANO AKO FAKA'ILONGA FAKAKATO.

→ NGAAHI FAKAHĀ 'OKU LAVA KE HOKO: KO E FAKAAFE 'ULUAKI 'I HE AKO NI KO E "HA'U 'O MAMATA" (SIONE 1:46). KO E TALA'OFA FAKA'OSI 'I HE AKO NI KO E "TE NAU MAMATA KI HONO FOFONGA" (FAKAHĀ 22:4). 'OKU KAMATA 'AE 'EVE'EVA MO SĪSŪ 'AKI 'AE MAMATA PEA 'OSI 'AKI 'AE MAMATA. KO E VAHA'A KOTOA PĒ 'I HE VAHA'A 'OE ONGO ME'A NI KO HA SIO MA'A ANGE KI HE FOFONGA TATAU PE. 'OKU 'IKAI HA VEESI PE TAHA 'OKU PEHĒ PE IA TOKOTAHA. FAKAHOA 'AE NGAAHI VEESI PEA FAKAKAUKAU KI AI.

LEA MĀHINO FAKAKALESI

- “**Ilo'i**” — **G1097 ginosko** — ke 'ilo, ke tokanga, ke ongo'i, ke pau
'Oku fakamatala'i 'a e mo'ui ta'engata 'e he lea ni. "Ko eni 'a e mo'ui ta'engata, koe'uhi ke nau 'ilo koe" (Sione 17:3). Ko hono 'uhinga 'o e lea ko e 'ilo'i ha tokotaha, 'ikai ko hono manatu'i 'o ha ngaahi mo'oni.
- “**fakahā**” — **G601 apokalupto** — ke to'o 'ae 'ufi'ufi, ke fakahā, ke faka'ilo
Na'e 'ikai fakahā 'e he kakano mo e toto kia Pita pe ko hai 'a Sisū. Na'e to'o 'e he Tamai 'a e 'ufi'ufi (Mātiu 16:17).
- “**ako**” — **G3129 manthano** — ke ako, ke mahino'i
'Oku pehē 'e Sisū, "ako meiate au" (Mātiu 11:29). 'Oku hoko 'ae ako 'i he lalo ha'amo 'o'ona, 'o ofi ki he faiako.
- “**muimui**” — **G190 akoloutheo** — ke fakataha atu, ke ō fakataha 'i he hala pe taha, ke muimui
'Oku 'alu 'a e fanga sipi 'i he hala tatau mo e tauhi sipi, 'i he 'aho taki taha (Sione 10:27).
- “**nofo**” — **G1774 enoikeo** — ke nofo'ia, ke 'afio ai
Ko e folofola 'a Kalaisi 'oku fakataumu'a ke nofo'ia ha taha 'o hangē ha nofo'anga, kae 'ikai ke 'a'ahi pe 'o hangē ha 'a'ahi (Kolose 3:16).
- “**fakahā**” — **G3670 homologeo** — ke loto ki ai, ke fakamo'oni, ke lea tatau, ke fakahā
Ko hono fakamo'oni'i 'a Sisū ko hono lea fakahā 'a e me'a tatau 'oku lea'aki 'e he Tohi Tapu fekau'aki mo Sisū (Mātiu 10:32).
- “**fakamo'oni**” — **G3141 marturia** — fakamo'oni kuo foaki, lekooti, fakamo'oni, fakamo'oni
Na'e ikuna'i 'e he kau ikuna 'i he ta'ata'a 'o e Lami mo e lea 'o 'enau fakamo'oni (Fakahā 12:11).
- “**lolotonga**” — **G3936 paristemi** — ke tu'u ofi, ke 'oatu, ke tuku atu
'Oku 'atu 'e he tui 'a hono sino 'o'ona ki he 'Otua, kātoa mo mo'ui, 'o hangē ha sōtia 'i he 'ao 'o ha 'eikitau (Loma 12:1).
- “**mahafu**” — **G3696 hoplon** — ha naunau, ko e mahafu, ha me'a faka'aonga, ha mahafu tau

'Oku pehē 'i he veesi 12 ke tui 'a e mahafu 'o e maama. 'Oku pehē 'i he veesi 14 ke tui 'a e 'Eiki ko Sisu Kalaisi. Ko e mahafu ko ha Tokotaha (Loma 13:12-14).

“sio” — G553 apekdechomai — ke 'amanaki kakato, ke sio mo tatali ki ai

'Oku tala'ofa 'e Sisu 'a hono hā mai fakatu'o ua kiate "kinautolu 'oku nau tatali kiate ia" (Hepelu 9:28). Ko hono 'uhinga 'o e lea ko e fakatokanga ki mu'a 'i he 'amanaki kakato.

“le'o” — G1127 gregoreo — ke tauhi 'a'apo, ke fakatokanga, ke le'o

Ko e fo'i lea le'o eni 'i he Kōsipeli 'a Mātiu. 'Oku tauhi 'e he sevaniti ke 'ā hono mata (Mātiu 24:42).

“le'o” — G69 agrupneo — ke ta'e-mohe, ke tauhi 'a'apo, ke le'o

Ko e lea le'o 'eni 'i he Kōsipeli 'a Maake. 'Oku fakataha 'e Maake 'a e lea mo e lotu. 'Oku nofo ta'e mohe 'a e tamaio'eiki. 'Oku hokohoko atu 'a e tamaio'eiki 'i he lotu (Maake 13:33).

“vave” — G5035 tachu — vave, ta'e-fakatuai, fakafokifā, vave

"Vakai, 'oku ou ha'u vave" (Fakahā 3:11). 'Oku fakahā 'e he lea ko ia ha fakafokifā, 'o 'ikai ha taimi kuo tu'utu'uni.

“mamata” — G3700 optanomai — ke sio fakamamafa 'aki 'a e mata mafola, ke mamata, ke hā mai

"Te tau mamata kiate ia 'o hangē ko ia 'oku 'i ai" (1 Sione 3:2). 'Oku fakamatala'i 'e he fo'i lea ni 'a e sio ki ha me'a fakaofa.

NGAAHI LEA MĀHU'INGA FAKAHEPELŪ

“‘ilo‘i” — H3045 yada — ke 'ilo, ke fakamo'oni, ke 'ilo lelei

Na'e tala'ofa 'e he 'Otua ha "loto ke nau 'ilo au" (Selemaia 24:7). Ko e 'ilo'i 'i he Fuakava Motu'a ko e 'ilo'i ha tokotaha, tatau mo e ginosko 'i he Fuakava Fo'ou.

“loto” — H3820 leb — ‘a e lotu, ‘a e ngaahi ongo, ‘a e lotu fai, ‘a e ‘ilo

'Oku foaki 'e he 'Otua 'ae lotu 'oku 'ilo ai ia. Na'e 'ikai fakataumu'a ke tu'u pe 'ae 'ilo'i 'i he 'atamai (Selemaia 24:7).

“eve'eva” — H3212 yalak — ke 'eve'eva, ke 'alu, ke ha'u, ke mavahe

'Oku 'eke 'e 'Emosi pe 'e lava ke 'a'eva fakataha 'a e toko ua kapau 'oku 'ikai ke na fetu'utaki (Emosi 3:3). Ko e vahe hono ua kotoa 'o e ako ko eni 'oku nofo 'i lotu he lea ni.

“pou” — H5982 am mud — ko ha pou, ko ha tu'unga, ko ha pou

Na'e mu'omu'a 'i he 'Isileli 'ae pou 'ao mo e afi. Na'e 'ikai 'aupito mavahe 'ae pou mei he kakai ('Ekisoto 13:21-22). Ko e pou ko e 'ata ia. Ko Kalaisi ko e sino ia (1 Kolinito 10:4).

“huhu'i” — H1350 gaal — ke huhu'i, ke fai ko e kāinga, ke toe fakatau mai

'I he ngaahi kuonga mu'a, na'e fakatau'i mai 'e he kāinga ofi taha ha mēmipa 'o e fāmili mei he mo'ua pe pōpula. 'Oku ui 'e Siope 'a e 'Otua mo'ui ko "hoku huhu'i." 'Oku 'amanaki 'a Siope ke ne sio ki he 'Otua 'i hono kakano 'o'ona (Siope 19:25-26).

“vakai” — H2372 chazah — ke sio mama'o, ke 'ilo, ke mamata

'Oku ngāue'aki 'e Tēvita 'a e fo'i lea ni ki he pongipongi faka'osi. "Te u mamata ki ho fofonga 'i he mā'oni'oni" (Saame 17:15).

“tatau” — H8544 temunah — ko ha fōtunga, ko ha fa'ifa'itaki, ko ha fakatātā, ko ha me'a tatau

'Oku 'ā 'a Tēvita 'o fiemālie 'i he tatau mo e 'Otua (Sāme 17:15). 'Oku pehē 'e Sione 'e fakatatau 'akitautolu kia Sīsū 'i he'etau sio kiate ia (1 Sione 3:2).

SOURCES & CREDITS

Scripture: Revised West Version (Public Domain) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0);

Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).